

S2023/01369

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

2023-08-14

Remissvar promemoria Ds 2023:10 "En registerlag för Myndigheten för vård- och omsorgsanalys" (S2023/01369)

SKPF Pensionärerna (SKPF) har fått promemorian avseende En registerlag för Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. Vi avger följande remissvar.

Sammanfattning av promemorians förslag

I promemorian föreslås en lag om behandling av personuppgifter vid Myndigheten för vård- och omsorgsanalys som ska komplettera Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Förslagets syfte är att ge myndigheten möjlighet att behandla de personuppgifter som är nödvändiga för att myndigheten ska kunna utföra sitt uppdrag på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt samtidigt som enskildas personliga integritet värnas.

Lagen föreslås omfatta behandling av personuppgifter i den del av myndighetens verksamhet som avser uppföljning och analys av verksamheter och förhållanden inom hälso- och sjukvård, tandvård och omsorg ur ett patient-, brukar- och medborgarperspektiv.

Den föreslagna lagen innehåller olika begränsningar och skyddsåtgärder som syftar till att värna enskildas personliga integritet. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys föreslås som huvudregel endast få behandla personuppgifter i det projekt som uppgifterna har samlats in för.

Det föreslås vidare att personuppgifter som direkt kan hänföras till den registrerade som huvudregel ska förvaras separat från övriga personuppgifter.

Dessutom lämnas förslag till bestämmelser om bland annat personuppgiftsansvar, sökbegränsningar, den enskildes medgivande till viss behandling och tillgången till personuppgifter.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

SKPF:s synpunkter

SKPF delar uppfattningen i promemorian att det föreligger ett behov av en registerlag för Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. Förslaget bedöms kunna innebära positiva konsekvenser för patientsäkerhet och medföra positiva konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

SKPF bedömer att förslaget till stora delar innebär en bra avvägning mellan myndighetens behov av att få behandla personuppgifter och behovet av skyddet för de registrerades personliga integritet.

SKPF anser dock att när det gäller möjligheter för myndigheten att vidareutnyttja insamlade personuppgifter för andra ändamål så borde det tydligare regleras hur denna möjlighet kan nyttjas.

Generellt kan det dock sägas att myndigheten många gånger behöver behandla demografiska uppgifter om till exempel ålder, kön, bostad och familj för att till exempel kunna belysa skillnader mellan olika grupper och förstå om en viss statlig satsning varit effektiv.

Av samma skäl finns det behov av att behandla socioekonomiska uppgifter om till exempel utbildning, ekonomi och sysselsättning.

Vidare kan uppgifter om socialförsäkringsförmåner behövas, till exempel för att kunna se samband mellan vård, omsorg och socialförsäkring. Även kontaktuppgifter behöver i vissa fall behandlas för att kunna kontakta enskilda i samband med intervjuer eller enkätundersökningar.

I vissa fall behöver även personnummer behandlas. Som anges i avsnitt 3.3 behandlas dessa typer av personuppgifter redan i dag i viss utsträckning. Myndigheten har också behov av att behandla känsliga personuppgifter, till exempel uppgifter om hälsa, vilket beskrivs närmare i avsnitt 6.7.

Som anges i avsnitt 3.3 behandlas känsliga personuppgifter i dag endast efter inhämtande av ett uttryckligt samtycke från den enskilde.

Promemorian innehåller en redogörelse för vilka rättigheter enligt EU:s dataskyddsförordning som kan aktualiseras i den personuppgiftsansvariges behandling av personuppgifter. Dessa regleras i artiklarna 12–14, 15 och 1618, 21 och 22 i EU:s dataskyddsförordning.

Beslut enligt artiklarna 12.5 och 15–21 i EU:s dataskyddsförordning som har meddelats av en myndighet i egenskap av personuppgiftsansvarig får enligt 7 kap. 2 § dataskyddslagen (2018:218) överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Frågan om vilka eventuella beslut som myndigheten kan komma att fatta gällande ovan nämnda rättigheter samt överklagbarheten av sådana beslut har inte tagits upp i promemorian.

Avsnitt 5 Behovet av en särskild reglering

5.1 Det finns behov av en särskild registerlag

Promemorians förslag: Det ska införas en lag om behandling av personuppgifter vid Myndigheten för vård- och omsorgsanalys.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6 En lag om behandling av personuppgifter vid Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

6.1 Lagens tillämpningsområde

Promemorians förslag: Lagen ska gälla vid behandling av personuppgifter i verksamhet vid Myndigheten för vård- och omsorgsanalys som avser uppföljning och analys av verksamheter och förhållanden inom hälso- och sjukvård, tandvård och omsorg ur ett patient-, brukar- och medborgarperspektiv.

Lagen ska gälla endast om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.2 Förhållandet till annan dataskyddsreglering

Promemorians förslag: Lagen ska innehålla en upplysning om att den kompletterar EU:s dataskyddsförordning.

I lagen ska också anges att dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen gäller om inte annat följer av den nu föreslagna lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.3 Uppgifter om avlidna personer

Promemorians förslag: Vid behandling av uppgifter om avlidna personer ska lagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen, EU:s dataskyddsförordning, dataskyddslagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen gälla i tillämpliga delar.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.4 Begränsning av rätten att göra invändningar

Promemorians förslag: Rätten att göra invändningar enligt artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning ska inte gälla vid sådan behandling av personuppgifter som är tillåten enligt lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Rätten att göra invändningar ska dock gälla när personuppgifterna samlas in direkt från den enskilde.

SKPF anser att rätten att göra invändningar bör kvarstå till den del som rör direkt hänförliga personuppgifter. Skälen för ställningstagande är följande:

De personuppgifter som är föremål för den föreslagna lagstiftningen tillhör särskilda kategorier av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen art. 9.1, till exempel uppgifter om hälsa och sexualliv. SKPF anser att det inte är rimligt att utgå från att myndighetens skäl att behandla personuppgifterna i princip alltid väger tyngre än de registrerades rätt till invändningar.

I förslaget hänvisas till att rätten att göra invändningar kan medföra en oproportionerlig arbetsbörda. SKPF:s erfarenhet är att det är ovanligt att de registrerade väljer att nyttja rätten till invändningar och det bör därför inte innebära någon större arbetsbörda att hantera de begäran som kommer in.

Det nämns i förslaget att det är viktigt för myndigheten med statistiskt pålitliga resultat och att rätten till invändningar kan äventyra detta. Då SKPF bedömer att sannolikheten är låg att rättigheten nyttjas i någon större skala bör resultaten ändå ligga inom en godtagbar marginal för statistisk säkerhet.

Slutligen vill SKPF påpeka att det är mycket viktigt för hälso- och sjukvården att de registrerade har förtroende för hur deras personuppgifter hanteras. I granskningar av journaler och akter kommer Myndigheten för vård- och omsorgsanalys att hantera stora mängder känsliga personuppgifter om Sveriges invånare. En förutsättning är att de registrerade får ett gott integritetsskydd för de utlämnade uppgifterna. Bland annat bör de registrerade ha möjlighet att göra invändningar mot behandlingen.

Avsnitt 6.5 Personuppgiftsansvar

Promemorians förslag: Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ska vara personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför enligt lagen.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.6 Ändamål för behandling av personuppgifter

6.6.1 Rättslig grund för behandling av personuppgifter

Promemorians bedömning: Den behandling av personuppgifter som Myndigheten för vård- och omsorgsanalys behöver utföra med anledning av sitt uppdrag är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.6.2 Primära ändamål

Promemorians förslag: Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ska få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för

1. undersökningar om vårdens och omsorgens funktionssätt,
2. undersökningar om effektiviteten i statliga åtaganden och verksamheter inom vård och omsorg,
3. utvärderingar av information om vård och omsorg som lämnas till enskilda, eller
4. utvärderingar av statliga reformer och andra statliga initiativ inom vård och omsorg.

Lagen ska innehålla en upplysning om att personuppgifter får behandlas för att framställa statistik inom ramen för sådana undersökningar och utvärderingar som avses i bestämmelsen.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.6.3 Sekundära ändamål

Promemorians förslag: Personuppgifter som behandlas enligt de primära ändamålen ska även få behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.6.4 Finalitetsprincipen

Promemorians bedömning: Det bör inte införas en bestämmelse som ger uttryck för finalitetsprincipen.

SKPF anser att i och med att det är fråga om känsliga personuppgifter, så är det av yttersta vikt att säkerställa skyddet för den personliga integriteten. Därför anser SKPF att det bör övervägas att införa en bestämmelse som ger uttryck för finalitetsprincipen, en av de sex rättsliga grunderna för behandling av personuppgifter enligt GDPR. Finalitetsprincipen innebär att personuppgifter enbart får användas för de ändamål som angavs när de samlades in. Finalitetsprincipen innebär också att om en tilltänkt behandling av redan insamlade personuppgifter inte omfattas av de ursprungliga ändamålen, måste det göras en bedömning av om ändamålet med den senare behandlingen är förenligt med de ursprungliga ändamålen eller inte.

Avsnitt 6.7 Känsliga personuppgifter

Promemorians förslag: Känsliga personuppgifter ska få behandlas med stöd av artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.8 Behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelse

Promemorians bedömning: Möjligheterna att behandla uppgifter som rör lagöverträdelse bör inte begränsas.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.9 Sökbegränsningar

Promemorians förslag: Sökningar ska inte få utföras i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Sökningar ska dock få utföras i syfte att få fram ett urval av personer grundat på personuppgifter om etniskt ursprung, religiös eller filosofisk övertygelse, hälsa eller en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning om sökningen sker för något av de primära ändamålen.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.10 Behandling av personuppgifter i projekt

Promemorians förslag: Behandling av personuppgifter för primära ändamål ska ske i projekt, utom när behandling av personuppgifter utförs för omvärldsbevakning eller planering av verksamheten. Med projekt ska avses en planerad arbetsinsats som genomförs inom bestämda ramar.

Personuppgifter som samlas in i ett projekt ska inte få behandlas i ett annat projekt. Personuppgifter ska dock få behandlas i ett annat projekt än det de samlats in i om behandlingen är nödvändig för att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys helt eller delvis ska kunna upprepa eller följa upp det tidigare projektet.

SKPF delar uppfattningen i 11 §, första stycket av lagförslaget. Det är viktigt att när en myndighet samlar in stora mängder personuppgifter att behandlingen begränsas. I förslaget föreslår att det i andra stycket ska medges undantag från huvudregeln. Förslaget anger att undantag ska medges om, citat: "behandlingen är nödvändig". Det är viktigt att undantaget bara ges ett begränsat tillämpningsutrymme.

Nödvändighetsrekvisitet är en av de sex rättsliga grunderna för personuppgifter enligt GDPR. Det innebär att personuppgiftsbehandlingen ska vara nödvändig för att uppgiften ska gå att fullgöra på ett effektivt sätt. I nödvändighetsrekvisitet ligger att personuppgifter inte får behandlas om syftet med behandlingen kan uppnås med andra medel, till exempel genom att anonymisera uppgifterna. Detta bör förtydligas i de områden som kan komma i fråga.

Avsnitt 6.11 Fastställande av ramarna för projektet

Promemorians förslag: Innan personuppgifter behandlas i ett projekt ska Myndigheten för vård- och omsorgsanalys fastställa syftet med projektet, vilka kategorier av känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse som ska analyseras inom ramen för projektet och när projektet senast ska vara avslutat.

Det syfte som har fastställts ska inte få ändras.

Information om vad som har fastställts ska hållas tillgänglig på Myndigheten för vård- och omsorgsanalys webbplats.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.12 Medgivande till behandling av personuppgifter

Promemorians förslag: Om personuppgifter samlas in direkt från den enskilde, ska de endast få behandlas om den enskilde har lämnat sitt uttryckliga medgivande till behandlingen.

Den registrerade ska ha rätt att när som helst återkalla ett lämnat medgivande. Om ett medgivande återkallas, ska den behandling av personuppgifter som omfattas av det återkallade medgivandet upphöra. Behandlingen ska dock få fortsätta om Myndigheten för vård- och omsorgsanalys inte kan hänföra uppgifterna till den registrerade utan att bevara, förvärva eller behandla ytterligare personuppgifter.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.13 Begränsning av möjligheterna att identifiera den registrerade

Promemorians förslag: Personuppgifter som direkt kan hänföras till den registrerade ska förvaras separat från övriga personuppgifter. Personuppgifter som direkt kan hänföras till den registrerade ska dock få behandlas tillsammans med övriga personuppgifter om en separering skulle medföra en oproportionerlig ansträngning eller motverka syftet med behandlingen.

Personuppgifter som inte direkt kan hänföras till den registrerade ska få vara försedda med en beteckning som kan hänföras till ett personnummer eller motsvarande identitetsbeteckning.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.14 Tillgång till personuppgifter

Promemorians förslag: Tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter vid Myndigheten för vård- och omsorgsanalys.

Åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 6.15 Längsta tid som personuppgifter får behandlas

Promemorians bedömning: Det bör inte införas en bestämmelse om gallring eller längsta tid för behandling av personuppgifter i lagen.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 7 Samlad integritets- och proportionalitetsanalys

Promemorians bedömning: Den personuppgiftsbehandling som möjliggörs av den föreslagna lagen utgör en proportionerlig inskränkning av det skydd för den personliga integriteten som finns i regeringsformen, den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Förslaget är förenligt med EU:s dataskyddsförordnings krav på proportionalitet.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Avsnitt 8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Promemorians förslag: Lagen ska träda i kraft den 1 januari 2025.

Bestämmelserna om behandling av personuppgifter i projekt och medgivande till behandling av personuppgifter ska inte tillämpas på projekt som har inletts före ikraftträdandet.

SKPF tillstyrker promemorians förslag.

Liza di Paolo-Sandberg
Förbundsordförande SKPF - Svenska
KommunalPensionärernas Förbund

Utredare: Peter Sandberg